

Неодамна, во издание на издвачката куќа „Мисла“, излезе од печат книгата „КПГ и македонското национално прашање (1918—1940)“ од Стојан Киселиновски. Овој труд претставува синтетична монографија за ова значајно и досега недоволно истражувано прашање од поновата историја на македонскиот народ. Основниот проблем обработен во оваа книга е појавата и развитокот на Комунистичката партија на Грција и нејзината програмска ориентација спрема македонското национално прашање, а авторот со аргументирана анализа ги пронаоѓа причините и одговорите на сите прашања што се појавуваат во комплексната проблематика каква што е македонското национално прашање.

Содржината на книгата е поделена во четири глави. Во првата глава под наслов „Комунистичката партија на Грција и македонското национално прашање (1918—1924)“ (стр. 9—26), авторот дава краток преглед на појавата и развитокот на грчкото работничко движење и појавата на националното прашање во Грција, потоа ставот на Социјалистичката работничка партија на Грција спрема нерешените национални и територијални прашања на Додеканезите и Кипар, и ставот на СРПГ во однос на грчкото малцинско прашање во јужна Албанија. На крајот следи посебна анализа на ставот на СРПГ во однос на македонското национално прашање.

„Комунистичката партија на Грција и политиката за обедине-

та и независна Македонија (1924—1935)“ (стр. 27—71), е насловот на втората глава. Во неа авторот, најнапред, нè запознава со територијалниот проблем и нерешеното национално прашање со новата версајска Европа и политиката на Коминтерната, покажувајќи се страна информираност за европските етнички проблеми.

Понатаму, Киселиновски посветува посебно внимание на политичко-идејната криза во КПГ и стагнацијата на грчкото работничко движење во периодот 1923—1931 година, која во голема мерка произлегла од догматското поставување на македонското национално прашање во рамките на општата догматска политика на КПГ. Политиката за обединета и независна Македонија на КПГ ѝ била наметната под силен притисок на Коминтерната и на Третиот вонреден конгрес во 1924 година и званично била прифатена. Малку подоцна, под силен притисок на македонската национална свест, ова компромисно политичко решение било заменето со нова политика за полна рамноправност на малцинствата во рамките на грчката држава. Оваа политика, во 1931 година, КПГ ќе почне реално да ја спроведува, а на VI конгрес на КПГ во декември 1935 година и официјално ја прифатила.

Во третата глава „Комунистичката партија на Грција и политиката за полна рамноправност на малцинствата (1935—1940)“, (72—126), на првите страници, авторот ни дава јасен преглед на етничките промени, односно на националната структура на целокупно-

то население во егејскиот дел на Македонија од 1913 до 1930 година. Давајќи детален статистички преглед на малцинствата (ерменското, еврејското, турскофонското — караманлиско, кавкаското, ромското, влашкото), македонскиот народ и грчката народност, Киселиновски заклучува дека по големите миграциони движења „Егејска Македонија не добива грчки карактер, туку едноставно се зголемува бројот на грчкото малцинство“ (стр. 90), кое си останало како малцинство во однос на другото целокупно негрчко население.

Во вториот дел на оваа глава треба да се истакне констатацијата и анализата на реалните причини за сменувањето на политиката за обединета и независна Македонија. Покрај надворешниот фактор, авторот ги анализира и внатрешните фактори, а тоа се: привлекување на грчките народни маси, „безоружување“ на грчката буржоазија, избегнување на внатрешните политички кризи и полемики околу македонското национално прашање, присуството на „големата идеја“, постоењето на македонската нација и други.

Четвртата глава „Марксизмот, Комунистичката партија на Грција и македонското национално прашање (1924—1940)“ (стр. 127—157), секако е најважниот дел на оваа монографија и претставува синтетичко-критички заклучок, со посебно значење од теоретски аспект за истражуваната проблематика. Во политичката историја на КПГ во однос на македонското национално прашање, авторот забележува пет периоди: 1. Периодот од 1918 до 1924 година; 2. Периодот на обединета и независна

Македонија (1924—1935); 3. Периодот на полна рамноправност на малцинствата во рамките на грчката држава (1935—1949); 4. Периодот на обединета и независна Македонија (од јануари 1949 до 1 октомври 1949); 5. Периодот на полна рамноправност на малцинствата по 1949 година.

Задржувајќи ја анализата на првиот и вториот период, авторот ја изложува на критика политиката на КПГ низ призмата на марксистичкото учење и заклучува дека „во периодот 1924—1931 година, политиката на КПГ во однос на македонското национално прашање не се вклопуваше и беше во контрадикција со трите марксистички основи...“ (стр. 132) за решавање на националното прашање.

Во расветлувањето, односно разобличувањето на прокламираната политика на КПГ, авторот наведува и многу компаративни примери на други национални проблеми од Европа (Ирска и КП на Британија, заштитата на националното преку левата идеологија на Комунистичката партија на Советскиот Сојуз во времето на Сталин) и заклучува дека таа дијаметрално се разликувала од нејзините практични остварувања. Со новата политика „по 1935 година, КПГ прави историски компромис со концепцијата на грчката држава во однос на македонското национално прашање и станува гарант на Букурешкиот мировен договор (стр. 152). Во суштина, КПГ прави тактички потези во одделни периоди во однос на македонското национално прашање“.

На крајот на книгата се поместени: резиме на француски ја

зик (стр. 159—171), Прегледана и користена литература, Регистар на географски имиња и Регистар на лични имиња.

Завршувајќи го презентирањето на оваа книга, можеме да истакнеме дека авторот успеал да дојде до објективната мината историска вистина и целосно да од-

говори на целите и задачите што си ги поставил во насловот на оваа книга. Нашата историографија се збогатува со уште едно драгоцено дело и отвора перспектива за нови научни истражувања околу овој проблем и пошироко.

Слободанка ФИЛИПОВСКА

Александар МАТКОВСКИ, МАКЕДОНСКИОТ ПОЛК ВО УКРАИНА, Мисла, Скопје, 1985 година

Во издание на „Мисла“ годинава излезе од печат монографијата „Македонскиот полк во Украина“ од д-р Александар Матковски, научен советник во Институтот за национална историја — Скопје.

Трудот „Македонскиот полк во Украина“ содржи предговор и пет поглавја: Миграционите движења од Македонија во Унгарија; Положбата на македонските доселеници во Војводина; Преселбата на балканските доселеници од Унгарија во Русија и Украина; Населби на балканските доселеници во Украина „Новаја Србија“ и „Славјаносрбија“; и Македонскиот гусарски полк, и изнесува 288 страници текст.

Во првото поглавје (9—46) авторот се осврнува на миграционите движења од Македонија по Марицката битка 1371 година, во правецот кон север до крајот на XVIII век. Притоа констатира дека, тие биле особено силни и масовни по Карпошовото востание 1689 год., односно Карловечкиот мир 1699 год., кога, како последица од преселбите цели области во Северна Македонија биле обезлюдени, а на нивното место, како

и во Косово од каде што исто така многу се преселиле, биле доселени Албанци. Поединечни преселувања имало и по Карловечкиот мир, вели авторот, особено на трговци, занаетчи и други деловни луѓе, но втор помасовен бран од Македонија во Јужна Унгарија имало во време на Австро—турската војна 1737—39 год. И додека најголем дел од преселениците од Македонија до Карловечкиот мир биле главно селани, и малкумина од нив успеале да се издигнат, како на пример семејството Монастерли од Битола, чиј претставник Јован во битката против Турците кај Сланкамен командувал со 10.000 доброволци од Балканот, многу од подоцнежните преселеници се истакнале како монаси, трговци, препишувачи на книги и др., а Димитрие Анастасиевиќ Сабов од Његуш ја основал Карловечката гимназија, односно многу од нив добиле благороднички титули, констатира авторот. Многу од подоцнежните преселници, продолжува авторот, се вклучиле во фрајкорите во Австро—турската војна 1788—1791 год. и станале австри-